

Historia

Llorenç Villalonga, col.legiat núm. 408

Macià Tomàs Salvà

En complir devuit anys, després d'haver descartat seguir la carrera militar, de missèr o ingressar al Seminari, el jove Llorenç Villalonga anuncià a son pare que volia ésser metge. La seva vocació, tanmateix, era dubtosa i empresa per damunt de tot per la suposició que la medicina li aclariria "la incògnita de l'home". Estudià els dos primers anys a Barcelona -on l'impressionà la capacitat didàctica i científica dels catedràtics Riera Villaret i Agustí Pi Sunyer- i el tercer curs a Madrid. Es llicencià, però, a Saragossa el 1926, "malgrat que no vaig estudiar gota".

En acabar els estudis universitaris ja havia entès, però, que els coneixements adquirits no el farien comprendre el misteri de l'home, que sols podria atènyer a través de la filosofia i de la imaginació. Cercant un terme mitjà, acabà per dedicar-se a la psiquiatria (1). després d'haver seguit un curs de medicina física a l'Hôtel Dieu de París -entre els professors destacaven algunes vertaderes personalitats, com Mme. Curie-, i ja de retorn a Mallorca es va inscriure, l'abril de 1927, al col.legi de Metges amb el número 408.

El decenni posterior i fins les acaballes de la Guerra Civil, el Dr. Villalonga ocupà un lloc de consideració entre la col.legiació mallorquina. Mentre els primers anys es dedicava a la pràctica mèdica privada en el camp de la nutrició, guanyà la titulació d'inspector municipal de Sanitat, el Consulat de l'Equador el designà metge reconeixedor d'emigrants (2) i al Col.legi de Metges li encarregaren la secretaria general entre gener de 1930 i gener de 1934.

Mesos abans de deixar el càrrec de secretari havia ingressat en el Manicomi Provincial de Jesús com a metge interí, quan el Dr. Escalas Real ocupava la direcció de la institució benèfica i hi treballava Joan I. Valentí Marroig, jove psiquiatre de qui es forçós assenyalar els seus destacats treballs científics. el tracte d'amistat amb tots dos, la pròpia inclinació i la relació quotidiana amb els malalts mentals, l'especialitzaren en el camp de la neuropsiquiatria de manera que, a començaments del 1936, seguí uns cursos a la Facultat de Medicina de Barcelona amb Mira López i Rodríguez Arias i preparava la tesi doctoral, mai redactada, que pensava dedicar a la neurosi (3). Poc després de morir prematurament Joan I. Valentí el juny de 1936, Villalonga ocupà, ja esclatada la Guerra, la plaça que aquell havia deixat vacant com a metge fix del Manicomi.

A la postguerra, l'interés de l'escriptor per la medicina minvà progressivament (4). El 1947 retirà del seu domicili al carrer de l'Estudi General la placa de metge i abandonà l'exercici privat de la professió per dedicar-se, en exclusiva, a la seva consulta mèdica del Seguro Obligatorio de Enfermedad. Submergit en la rutina, segons ha dit José Mª Rodríguez Tejerina (5), gairebé no escoltava els malalts i aprofitava el temps buit per escriure les seves novel·les.

Entre 1927 i 1938 Villalonga donà a la impremta de la Revista Balear de Medicina i del Boletín del Colegio Oficial de Médicos de Baleares tots els seus articles científics excepte un, recollit apart en l'opuscle "Dos conferencias sobre neurosis" (6). Són setze treballs, redactats en castellà: set tracten temes de psiquiatria (tres d'ells originals i els altres quatre ressenyes de novetats editorials de G. Marañón, E. Mira, C. Jung i E. Adler, respectivament), tres toquen aspectes referits al metabolisme i la nutrició i la resta són consideracions d'organització sanitària.

Articles de lectura amena i escriptura àgil, esmeltats de cites i anècdotes literà-

ries, aquestes pàgines fan veure també Villalonga com a comentarista crític de la psicoanàlisi de Freud (a qui reconeix, no obstant això, el mèrit genial de la reforma històrica en la concepció i comprensió de l'ànima humana) i desconfiat davant les teories de l'homosexualitat defensades per Marañón i Adler. Per contra, la lectura de l'obra de Jung l'impressionà vivament.

Quant als treballs dictats per l'experiència clínica i per la visió personal del món sanitari, deixant de banda les idees totalitàries que escadusserament suren escrits, el metge Llorenç Villalonga es mostra convençut de la necessitat urgent d'una profunda reforma de l'assistència psiquià-

trica, defensa amb convicció les idees de la medicina social i preventiva, és partidari d'impulsar la higiene i salut públiques i, en ocasions, demostra un bon sentit inqüestionable. En qualsevol cas, el psiquiatre Llorenç Villalonga es distàncià aristocràticament de la medicina i en aquesta direcció s'ha de entendre aquelles paraules que tant li agradava de repetir. "La psiquiatria no m'ha ajudat en la meua tasca literària. Es la literatura qui m'ha ajudat a ser psiquiatre". Es ben significatiu, de fet, que Marcel Proust aparegui citat en els seus escrits mèdics tan sovint com els pares de la psiquiatria moderna...

Notes

- 1.- Llorenç Villalonga Pons. Falses memòries de Salvador Orlan. Barcelona: Club Editor; 1982: pags. 19,73-74 i 97.
- 2.- Segons detalla en una relació de mèrits adreçada al president del col·legi Provincial de Metges, datada el 10 de març de 1936, per concursar pel nomenament de facultatiu encarregat dels reconeixements previs dels interessats en ingressar a la Mutual d'Agents Comercials.
- 3.- Així ho diu a la contraportada del recull "Dos conferencias sobre neurosis". Palma: Gráficas Mallorca; 1936.
- 4.- Des del 1941 fins al 1955, consta que Villalonga va manllevar de la biblioteca de l'Hospital Psiquiàtric només quatre obres: Higiene Mental de Potet, el 4 de desembre de 1941; Epilepsia, de Gotor, el gener de 1942; Compendio de neuroanatomía y neurología, de Mc Donald, el 26 de gener de 1954 i Le marquis de Sade, d'Otto Flake, el 26 de novembre de 1955.
- 5.- José María Rodríguez Tejerina. "Villalonga versus Marañón". Medicina Balear 1990; 5 (3): 35-6
- 6.- Són els següents: Los cuerpos acetónicos. RBM (Revista Balear de Medicina) 1927; junio:

97-99; La insulina en la gastroenteritis ácida grave infantil. RBM 1927; octubre: 177-78; Viaje de estudios médicos. RBM 1930; abril: 75-76; Comentarios. De interés para los Sres. Médicos rurales. RBM 1930; mayo-junio: 104-105; 128-29; Comentarios sobre terapéutica. RBM 1931; febrero: 32-33; Metabolism basal. RBM 1931; mayo: 77-80; Autonomía Balear. RBM 1932; noviembre: 284-86; Orientaciones. RBM 1933; enero: 1-2; De interés para ambas clases médicos y practicantes. RBM 1933; enero: 16-18; Noticario: Contra Marañón. RBM 1933; abril: 87-88; Concepto adleriano de las vesanias. RBM 1935; febrero: 1-13; Un libro del Dr. Mira. RBM 1936; enero: 33-35; El problema del homosexualismo. RBM 1936; abril: 275-76; El yo y el inconsciente. RBM 1936; 277-78; Establecimientos completos para psicóticos. Boletín del Colegio Provincial de Médicos de Baleares 1938; abril: 1-9.

La publicació "Dos conferencias sobre neurosis" (vid. nota 3) consta dels treballs "Concepto adleriano de la neurosis", similar en la forma i idèntic en el fons a "Concepto adleriano de las vesanias" (publicat a la RBM mesos abans) i "en el 80 aniversario de Freud".